

Οργάνωση &
στρατηγικές διαχείρισης
στο σχολικό περιβάλλον

Δρ. Ασπασία Παπαμίχου, Σύμβουλος Παιδαγωγικής Ευθύνης

Στόχοι της διάλεξης

Να κατανοηθούν

- Οι τρόποι οργάνωσης/ελέγχου της τάξης
- Οι στρατηγικές αύξησης επιθυμητών και μείωσης/εξάλειψης ανεπιθύμητων συμπεριφορών
- Οι στρατηγικές θετικής πειθαρχίας
- Το μοντέλο θετικής πειθαρχίας του Hellison

Όταν μια τάξη δεν μπορεί
να ελεγχθεί
δεν μπορεί να υπάρξει μάθημα

Χαρακτηριστικά μίας καλά ελεγχόμενης τάξης

- Θετικό, ήρεμο, ασφαλές & ευχάριστο κλίμα
- Αυξημένος χρόνος ενεργητικής συμμετοχής
- Έμφαση στην αρμόζουσα συμπεριφορά & την παροχή ευκαιριών εξάσκησης/μάθησης

Ικανότητα ελέγχου της τάξης

- Καθορισμός πρωτοκόλλων οργάνωσης (ρουτινών) πριν, κατά, μετά τη διδασκαλία
- Καθορισμός πρωτοκόλλων συμπεριφοράς (κανόνων) & συνεπειών ακολουθίας & παραβίασής τους
- Διδασκαλία και εφαρμογή στρατηγικών θετικής πειθαρχίας για πρόληψη και αντιμετώπιση ανεπιθύμητων συμπεριφορών

Πρωτόκολλα οργάνωσης (ρουτίνες)

- Διαδικασίες που πρέπει να γίνονται με **σταθερό τρόπο** (ρουτίνες)

γιατί...

- Οι μαθητές αισθάνονται πιο άνετα όταν γνωρίζουν **τι περιμένει** ο διδάσκων από αυτούς
- Όταν εφαρμόζονται **καθημερινά** διευκολύνεται η συνεργασία όλων & αξιοποιείται ο χρόνος του μαθήματος
- Αυξάνεται η πιθανότητα εφαρμογής τους εκτός μαθήματος

Χρησιμοποιήστε ρουτίνες για

Διδάσκονται...

1. Είσοδο και έξοδο από το χώρο διδασκαλίας
2. Έναρξη και λήξη του μαθήματος
3. Έναρξη και σταμάτημα κάθε δραστηριότητας
4. Μοίρασμα και συλλογή υλικού
5. Επιλογή συνεργάτη, δημιουργία ομάδας, σχηματισμών ..
6. Άλλο.....

Είσοδος & έξοδος από το χώρο διδασκαλίας

Κλειστός ή ανοικτός χώρος
Σε κάθε περίπτωση **δεν τρέχω, δεν σπρώχνω, δεν μαλώνω**

Παραδείγματα...

για την είσοδο

- ♦ Δυάδες έξω από την πόρτα του γυμναστηρίου ή της τάξης περιμένουν τον διδάσκοντα
- ♦ Μπαίνουν στο γυμναστήριο ή στην τάξη και διαβάζουν σε πίνακα οδηγίες για το τι θα κάνουν
- ♦ Καθισμένοι σε κύκλο, γραμμές κλπ

για την έξοδο... παραδείγματα...

- ♦ Με αλφαβητική σειρά
- ♦ Σύμφωνα με τις ομάδες που είχαν κατά την εξάσκηση ή στην τάξη

Συζήτηση του περιεχομένου του μαθήματος

Ενημέρωση μαθητών/τριών
για τον ημερήσιο στόχο του
μαθήματος

Εναλλακτική πρόταση

- Πρώτα...
εξάσκηση στη
δεξιότητα που θα
διδασχθεί
- Έπειτα...οδηγίες

- Ακούν καλύτερα τις οδηγίες όταν διαπιστώσουν ότι δεν είναι εύκολο να την εκτελέσουν ή να τη μάθουν
- Ευκαιρία αξιολόγησης του αρχικού επιπέδου των μαθητών

Έναρξη & λήξη δραστηριότητας

- ⇒ Τα σήματα μπορεί να είναι ακουστικά ή οπτικά κ.α.
 - ⇒ Διαφορετικό σήμα έναρξης και λήξης δραστηριότητας
 - ⇒ Κάθε φορά το ίδιο
 - ⇒ Τα 5'' είναι ικανοποιητικός χρόνος ανταπόκρισης
- *Επανάληψη* εάν χρειάζεται
 - *Επιβράβευση* της σωστής συμπεριφοράς

τρόποι ομαδοποίησης...

- Προκαθορισμένη περιοχή εργασίας της ομάδας
- *Συναρπαστικός...*
πρέπει να λύσουν ένα πρόβλημα για να μπουν σε ομάδα
- Από τον διδάσκοντα βάσει επιπέδου επιδεξιότητας ή ικανοτήτων ή
- από τα ίδια τα παιδιά

Τα παιδιά δίνουν ονόματα στις ομάδες

- Καλύτερος έλεγχος της τάξης
- Συνεργασία, κοινωνικοποίηση, γνώση
- Βοηθούν στην αξιολόγηση των μαθητών

Ονόματα μαθητών ...

- ⇒ 3 - 4 ονόματα κάθε φορά (σημείωση και επανάληψη)
- ⇒ Ρωτήστε τα ονόματα πριν εκτελέσουν μία δεξιότητα ή όταν σας κάνουν ερωτήσεις
- ⇒ Γράψιμο των ονομάτων σε φωτογραφίες της τάξης

Ανατροφοδότηση ...

Δώστε ξεκάθαρες και σύντομες οδηγίες

- για 1 έως 2 σημεία
- όχι > από 30'' - 60'' /φορά
- οδηγίες εξάσκηση ανατροφοδότηση

Πρωτόκολλα συμπεριφοράς (κανόνες)

Οδηγίες για το σχεδιασμό κανόνων
(για συμπεριφορά, ασφάλεια, ανάπτυξη συνεργασίας, κλπ)

- α. Μεγάλες κατηγορίες
- β. Σύντομοι, ξεκάθαροι, περιεκτικοί
- γ. Προσαρμοσμένοι στην ηλικία των μαθητών
- δ. Από 3 έως 5 (τοιχοκολλήστε τους)
- ε. Υπενθυμίζετε συχνά
- στ. Γνώση των κανόνων από τα καινούργια παιδιά
- ζ. Γνωστοποιήστε σε γονείς και διεύθυνση

Παραδείγματα κανόνων

- ✎ Σταμάτα, κοίτα και άκουσε
- ✎ Σταματώ και ξεκινώ την εξάσκηση ή τη δραστηριότητα με το σύνθημα
- ✎ Με το σύνθημα σταματώ και λαμβάνω ανατροφοδότηση
- ✎ Σέβομαι τα δικαιώματα των άλλων
- ✎ Προσέχω τον εξοπλισμό

Ψτιάστε πόστερ και αναρτήστε το σε εμφανές σημείο

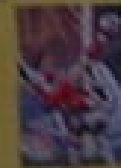
Κανόνες συμπεριφοράς

1) Σταματώ και ξεκινώ με το σύνθημα.

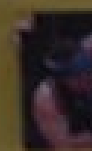

2) Περιμένω την σειρά

3) Δεν σπρώχνω δεν χτυπάω τους άλλους.

4) Υπακοή στους κανόνες του παιχνιδιού.

5) Ομαδικότητα.

Κανόνες συμπεριφοράς

Κανόνες 6τη Φυλική Αγών

- 1) Σταμάτα, κοίτα και άκουσε.
- 2) Προσπάθησε για το καλύτερο που μπορείς
- 3) Σεβασμός στους άλλους.
- 4) Κινησου με αβρότητα

Καθορίστε τις συνέπειες παραβίασης των κανόνων (θετικές και αρνητικές)

- Για να μην τιμωρηθεί κάποιος άδικα ή υπερβολικά
- Εφαρμόστε σταθερά τις συνέπειες σε όλους τους μαθητές

Εφαρμόζετε τους κανόνες συστηματικά !!!

Το να πείτε κάτι 1 ΦΟΡΑ

δε σημαίνει ότι θα εφαρμοστεί κατάλληλα

Επίσης για ένα θετικό περιβάλλον μάθησης...

- Να είστε Ηγέτες όχι Φίλοι
- Να γνωρίζετε ΤΙ & ΠΩΣ θα διδαχθεί
- Συμμετοχή όλων των μαθητών
- Να επιλέγετε ενδιαφέρουσες δραστηριότητες
- Να θέτετε υψηλούς, ρεαλιστικούς στόχους (κινητικούς, γνωστικούς, κοινωνικούς) και τα παιδιά θα ανταποκριθούν

Πώς θα αποφύγω προβλήματα συμπεριφοράς;

Πρόβλεψη & Πρόληψη!

1. Θεσπίστε και εξηγήστε τους κανόνες αντί να περιμένετε να τους παραβούν
2. Συζητήστε με γονείς και μαθητές
3. Προσέξτε στο σχηματισμό των ομάδων
4. Επιβραβεύστε τις επιθυμητές συμπεριφορές
5. Προσπαθήστε να κατανοήσετε τα συναισθήματα των παιδιών
6. Εάν είναι εφικτό, δώστε δικαίωμα να χειριστούν το πρόβλημα
7. Επιδείξτε τη συμπεριφορά που θέλετε να καθιερώσετε
(ευγένεια, συζήτηση των προβλημάτων τους)

Πώς θα τροποποιήσω την κακή συμπεριφορά;

1. Αναγνωρίστε την «κακή» συμπεριφορά
2. Θέστε όρια (φορές εμφάνισης της συμπεριφοράς) και συζητήστε με τα παιδιά το πρόβλημα
3. Ενημερώστε τους μαθητές πότε συμπεριφέρονται λάθος και πότε αδιαφορούν
4. Επιβραβεύστε τη σωστή συμπεριφορά άλλων μαθητών
6. Κάντε συμβόλαια σωστών συμπεριφορών
7. Εφαρμόστε δραστηριότητες που δεν δημιουργούν προβλήματα στη συμπεριφορά

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ!!!

Πώς θα τροποποιήσω την κακή συμπεριφορά;

8. Αντικαταστήστε μία συμπεριφορά με μία άλλη (π.χ. κάποιος που δεν προσέχει, θα προσκαλείται να λέει τη γνώμη του για κάτι γενικότερο)
9. Υποσχεθείτε κάποια ανταμοιβή (εκπαιδευτικά ορθή): (Εάν βοηθήσετε να τελειώσουμε το μάθημα νωρίτερα, θα έχουμε χρόνο να συζητήσουμε ο,τι σας απασχολεί)
10. Μειώστε σταδιακά τις υποσχόμενες ανταμοιβές, ώστε να μη στηρίζονται σ' αυτές
11. Εφαρμόστε πλάνο επίτευξης της επιθυμητής συμπεριφοράς, θέστε χρονικό όριο, αξιολογήστε και τροποποιείστε το πλάνο ανάλογα
12. Εάν η συμπεριφορά δεν ενοχλεί ΑΓΝΟΗΣΤΕ ΤΗΝ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ!!!

Ενισχύστε θετικά για αύξηση της επιθυμητής συμπεριφοράς

- Οι προτροπές χρησιμοποιούνται για να υπενθυμίζουν στους μαθητές ότι θα πρέπει να συμπεριφέρονται κατά έναν επιθυμητό τρόπο
- Ο/η διδάσκων/ουσα ως μοντέλο συμπεριφοράς
- Προφορικές προτροπές
- Μη προφορικές προτροπές (νεύματα και φυσική καθοδήγηση)

Κοινωνικές ανταμοιβές

Επιβραβεύσεις (μπράβο που ...)
Φυσικές εκφράσεις (χαμόγελο)
Φυσική επαφή (χειραψία)

Εξωτερικές ανταμοιβές ...

Συζητήστε τις με τα παιδιά

Δραστηριότητες (ως ανταμοιβές)

Ελεύθερος χρόνος

Παιχνίδι

Βοηθός του διδάσκοντα ή άλλος σημαντικός ρόλος

«Ο μαθητής της ημέρας»

Θυμηθείτε:

στόχος είναι να σταματήσουν οι
προτροπές και οι εξωτερικές ανταμοιβές
και η επιθυμητή συμπεριφορά να είναι
αυτο-παρακινούμενη

Η αρχή Premack

- Μία πολύ επιθυμητή δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κίνητρο για να παρακινήσει τους μαθητές να μάθουν μία δραστηριότητα που δεν επιθυμούν στον ίδιο βαθμό
Π.χ. Θα ακούσουμε ένα τραγούδι αφού κάνετε το τεστ

Άλλο παράδειγμα

Παρακολουθούσαν 3-4 παιδιά από τα 25 του τμήματος

Ειπώθηκε: Αυτοί που θα είναι ακριβείς στην ώρα, θα ακούν, θα εξασκούνται και δεν θα ενοχλούν άλλους για 5 ημέρες στη σειρά θα έχουν μία ημέρα ελεύθερο παιχνίδι.

Μέσα σε 2 εβδομάδες τα μισά παιδιά το ακολούθησαν και σε 1 μήνα τα περισσότερα (Hellison & Templin, 1991).

Επίπληξη !!!

Αποτελεσματικό μέσο υπενθύμισης
της σωστής συμπεριφοράς

1. Προσδιορισμός της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς
2. Όχι δημόσια επίπληξη
3. Επίπληξη για συμπεριφορά και όχι για πρόσωπα
4. Ενίσχυση της αποδεκτής συμπεριφοράς

Σημεία προσοχής για τις αρνητικές συνέπειες

1. Ξεκάθαρες και συγκεκριμένες συνέπειες
2. Να μπορούν να επιβληθούν
3. Η αρνητική επίπληξη αμέσως μετά την ανεπιθύμητη συμπεριφορά
4. Σεβασμός στην αξιοπρέπεια των μαθητών
5. Χρήση για διδασκαλία και όχι για τιμωρία

Προτιμήστε τη θετική ενίσχυση

Συμβόλαιο συμπεριφοράς

Γραπτή υπόσχεση για συγκεκριμένες συμπεριφορές με επακόλουθο κάποια προνόμια ή ανταμοιβές

Ιδιωτικό συμβόλαιο συμπεριφοράς

Εγώ ο/η _____ συμφωνώ να ακολουθήσω τους παρακάτω κανόνες:

1. Να παρακολουθώ τον διδάσκοντα όταν διδάσκει
2. Να μην ενοχλώ τους συμμαθητές μου την ώρα του μαθήματος.

Εάν ακολουθηθούν αυτοί οι κανόνες θα.....

Ο υπογράφων _____ Μαθητής

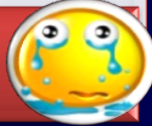
Ο υπογράφων _____ Καθηγητής

Επίπεδα υπευθυνότητας και χαρακτηριστικά σε διάφορα περιβάλλοντα

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΟΥ;

- Ελάχιστο επίπεδο ένταξης. Τα παιδιά υπακούουν στον ΚΦΑ χωρίς να ενοχλούν τους άλλους. Ωστόσο, δε συμμετέχουν ενεργά στο μάθημα.
- Σπίτι: δεν κτυπώ τα αδέρφια μου ακόμη και αν είμαι πολύ θυμωμένος/μένη
- Παιχνίδι: παρακολουθώ τους άλλους όταν παίζουν
- Τάξη: περιμένω τη κατάλληλη στιγμή να μιλήσω με τους φίλους μου
- Φυσική αγωγή: εξασκώμαι αλλά όχι συνέχεια

Επίπεδο 1: Αυτοέλεγχος

- Τα παιδιά συμμετέχουν δραστήρια στο μάθημα χωρίς να ενοχλούν άλλους, δείχνουν ενδιαφέρον και προσπαθούν πολύ.

- Σπίτι: βοηθώ π.χ. στο πλύσιμο των πιάτων
- Παιχνίδι: παίζω με τους άλλους
- Τάξη: ακούω και κάνω την εργασία μου
- Φυσική αγωγή: προσπαθώ νέες δεξιότητες χωρίς να παραπονιέμαι ότι δεν μπορώ ή να προσπαθώ να τις αποφύγω

Επίπεδο 2: Συμμετοχή

- Τα παιδιά ενθαρρύνονται να αναλάβουν την ευθύνη αυτών που μαθαίνουν. Σχεδιάζουν, ή τροποποιούν από μόνα τους τα παιχνίδια, τις χορευτικές κινήσεις ή τις ασκήσεις.

- Σπίτι: καθαρίζω το δωμάτιο μου χωρίς να μου το ζητήσουν
- Παιχνίδι: επιστρέφω ένα παιχνίδι χωρίς να μου το ζητήσουν
- Τάξη: αναλαμβάνω μια εργασία που δεν είναι υποχρεωτική και θα χρειαστεί να δουλέψω πολλές ώρες στο σπίτι
- Φυσική αγωγή: μαθαίνω μια καινούργια δεξιότητα εκτός σχολείου

Επίπεδο 3: Ανάληψη ευθυνών

- Τα παιδιά βοηθούν και ενθαρρύνουν τους συμμαθητές-τριες τους (π.χ. προθυμοποιούνται να συνεργαστούν με λιγότερο δημοφιλή παιδιά).

- Σπίτι: φροντίζω ένα ζωάκι ή το μικρότερο αδερφάκι μου
- Παιχνίδι: ενθαρρύνω τους συμμαθητές-τριες (όχι μόνο φίλους) να συμμετέχουν σε παιχνίδι
- Τάξη: βοηθώ κάποιον συμμαθητή-τρια μου στα μαθηματικά
- Φυσική αγωγή: συνεργάζομαι πρόθυμα με όλους στην τάξη

Επίπεδο 4: Ενδιαφέρον/Φροντίδα για τους άλλους

- Όλες οι δεξιότητες εφαρμόζονται και εκτός σχολείου.

Επίπεδο 5

Hellison, D. 2003. Teaching responsibility through physical activity. Champaign, IL: Human Kinetics).

Masser, J. 1990. Teaching for affective learning in elementary physical education. Journal of Physical Education, Recreation & Dance. 61, 18-19.

Προσοχή με την τιμωρία

Οι διδάσκοντες αισθάνονται αρνητικά για τους μαθητές και οι μαθητές για τους διδάσκοντες

Να χρησιμοποιείται εάν έχει μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα

π.χ. ένας μαθητής χρησιμοποιεί απερίσκεπτα κάποια όργανα και μπορεί να προκαλέσει τραυματισμούς

Να μη χρησιμοποιείτε απερίσκεπτα την τιμωρία
γιατί ...

... τα παιδιά μαθαίνουν να κρύβουν τις πράξεις τους
και να παραπλανούν το διδάσκοντα

Γίνονται επιθετικά
&
'κλείνονται' στον εαυτό τους

Σκεφθείτε τα παρακάτω ...

1. Να είστε σταθεροί και να ταιριάζετε το μέγεθος της τιμωρίας στο μέγεθος του σφάλματος.
2. Να προειδοποιείτε τους μαθητές
3. Να μην απειλείτε τους μαθητές
4. Να εφαρμόζετε την τιμωρία άμεσα
5. Να τιμωρείτε με επιείκεια

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ...

- Η διαχείριση της τάξης φαίνεται να σχετίζεται με την αποτελεσματικότητα του διδάσκοντα
- Οι ρουτίνες και οι κανόνες βοηθούν στην κατάλληλη διαχείριση της τάξης αλλά και στην επίτευξη των στόχων του μαθήματος (απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων, βελτίωση κινητικών κλπ)
- Γενικά, οι στρατηγικές θετικής πειθαρχίας στο πλαίσιο διαχείρισης της τάξης αυξάνουν την υπευθυνότητα των μαθητών, τον ενεργητικό χρόνο του μαθήματος, τις επιθυμητές συμπεριφορές, την μάθηση των μαθητών
- Ο διδάσκων πρέπει να διδάσκει και να εφαρμόζει τα παραπάνω ακολουθώντας συγκεκριμένες παιδαγωγικές αρχές

ευχαριστώ